

2833

Viceammirale F. H. Jönsen.
Privatarbiv.

samt at man vilde støtte Sømineafdelingen med Midler til Forsøg o. s. v. - Paa den Tid var Tanken om Afskaffelse af Panseret oppe, og under et Ophold i London fik jeg fra Direktør Federsen Paalæg om at skaffe at vide, hvad man i det engelske Admiralitet tænkte derom. Dette **Brev** stod i Forbindelse med Ministeriets bekendte Forespørgsel til enkelte Officerer - bl. a. ogsaa til mig, der den Gang var Löjtnant - , om disses Stilling til Ministeriets Program, der gik ud paa, at det Tidspunkt syntes at rykke nærmere, da Panseret som unyttigt og skadeligt maatte bortkastes, og at som Følge deraf et nyt Panserskib ikke burde paabegyndes. Besvarelserne fra de fleste adspurgte gik imod Programmet, og Direktøren blev da Storskibsmand. Skönt Ministeriets Interesse for Torpedovæsenet som Følge heraf væsentlig kölnedes, blev Resultatet af det Arbejde , der var gjort, alligevel det, at "Lindormen" og "Gorm" armeredes med Harweys Torpedoer, og at jeg i Eskadren 1872 udkommanderedes som Torpedoefficer. Under min ved Familieforhold foranledigede midlertidige Fraværelse fra Övelseseskadren havde dennes Chef , Orlogskaptajn Gottlieb, beordret Torpedoforsøg afholdte i "Gorm" , der kommanderedes af daværende Kaptajn Schiwe. Denne havde imidlertid - som han selv erkendte - ikke tilstrækkeligt Kendskab til Materiellets Benyttelse , og Forsøgene mislykkedes. Ved min Tilbagekomst til Eskadren fik jeg Ordre til at overtage Kommandoen over "Gorm" under Forsøgene, for at disse kunde blive ledede paa rette Maade, og Eskadrechefen bemærkede, at saafremt det uheldige Udfald gentog sig, vilde Torpedövelserne blive indstillede, hvorhos han vilde anbefale Ministeriet, at Torpedoerne borttoges fra Skibene. Forsøgene faldt imidlertid i alle Henseender tilfredsstillende ud, og Slæbetorpedoer vedbleve i en Aarrække at vare reg-

lementerede som Armering for Panserskibene.

Under mine ovennævnte Forhandlinger med Direktør Pedersen havde jeg gentagende fremhævet det mindre heldige i, at Udviklingen af Flaadens Minevæsen laa under Ingeniørkorpsset, og den 19. Oktober 1872 resolveredes da ogsaa Overgangen til Flaaden. Det blev imidlertid Kaptajn Schiwe, der - trods sin faa Maaneder forud aabent tilstaaede Mangel paa Kendskab til Torpedovæsen - beordredes til at varetage det fornødne, Flaadens aktive Søminevæsen vedkommende, og arbejde hen til Udviklingen af det aktive Søminevæsen samt til en eventuel særlig Sømineafdeling for Flaaden.

Jeg kunde ikke undlade skriftlig at gøre Direktør Pedersen bekendt med den Overraskelse, der var beredt mig saavel som mange andre ved denne Udnævnelse, der jo i høj Grad bekræftede det gamle Ord : den ene Arbejdet, den anden Løn. Jeg blev derefter kaldt til Direktøren, der meddelte mig, at Meningen med Kaptajn Schiwes Udnævnelse ingenlunde var, at han definitivt skulde ansættes som Chef. Den trufne Ordning var kun at anse som rent foreløbig, dikteret ved Hensynet til, at efter at enkelte af Flaadens Skibe vare blevne forsynede med Torpedoinstallationer, maatte der paa Værftet nødvendig findes en Mand, til hvem Ministeriet i disse Anliggender kunde henvende sig. Naar Sagen blev endelig ordnet, var det selvfølgelig Meningen, at jeg skulde overtage Flaadens Minevæsen ; men indtil da et Øjeblik ønskede Ministeren, at jeg skulde blive staaende ved Ingeniørbataillonens Sømineafdeling, da jeg paa den Maade vilde udvide mine Kundskaber og faa Lejlighed til at opdrage det Personale, som senere skulde benyttes ved Flaadens Sømineafdeling.

Imidlertid blev en af mig udarbejdet Plan til hurtig Udlægning af passive Miner godkendt af Ingeniørkorpsset, efter

at den var prøvet, og jeg indsendte derefter under 23. Novbr 1873 mit "Udkast til et flydende Fort med Minestation", - et Projekt, som tillige var støttet paa mine Erfaringer som Søofficer. Efter at Planen yderligere var oplyst ved mit Indlæg af 13. Febr. 1873, fik den en i høj Grad anerkendende Bedømmelse af Søminekommissionen den 20. Febr. 1873, og ligesom den hurtige Mineudlægning var Grundlaget for Benyttelsen i større Udstrækning af de passive Miner, saaledes er der heller ingen Tvivl om, at min Plan om at lade Minevæsenet indgaa som et betydningsfuldt Led i Kjöbenhavns stationære Forsvar, mere end noget andet bidrog til at vække og vedligeholde Interessen for det ny Vaaben.

Efter at Kaptajn Ravn var bleven Marineminister i Maj 1873, fratraadte Direktör Federsen Stillingen i Ministeriet. Jeg benyttede daværende Löjtnant Lunds Tiltrædelse til Tjeneste ved det aktive Søminevæsen den 13. Januar 1874 til at henvende mig til Ministeren og meddele ham den afgaaede og senere afdöde Direktörs Löfte. Ministeren kendte det ikke. Han udtalte, at det vilde have sine Vanskeligheder at udnævne mig som Löjtnant til Chef for det aktive Søminevæsen (altsaa Afdelingschef).

Jeg skal her til Sammenligning, idet jeg henviser til "Haandbog for Søværnet", erindre om det ikke ringe Antal Löjtnanter og Kaptajner, der senereere blevne ansatte i Stillinger, som nærmest ere beregnede paa Kaptajner og Stabsofficerer.

Da jeg, efter at være bleven Kaptajn den 1. Juni 1874, atter bragte Sagen paa Bane for Ministeren, blev der mig sagt, at nu havde Schiwe været Chef saa længe, at han havde en Slags Hævd paa vedblivende at fungere som saadan, og at den Smule Minevæsen, der var paa Værftet at regere over,

ikke kunde afgive nogen passende Virksomhed for mig. Jeg blev trøstet med de for mig forövrigt interessante Sendelser i 1874 og 1876 til Carlseröna og Portsmouth for at overvære Sprængningsforsög mod dobbelte Skibsbunde.

I 1875 forberedtes den förste Anskaffelse af Whiteheadske Torpedoer. Det skyldtes vistnok i nogen Grad mig, at der hurtigt af Rigsdagen gaves en stor Bevilling i dette Öjemed, idet jeg i et Foredrag om Torpedoer, som jeg holdt for Rigsdagens Venstre efter daværende Direktör Ravns Anmodning, meget indtrængende anbefalede Sagen.

Det vil maaske endnu være i Erindring, hvor stærk en Misfornöjelse, der fra flere Sider kom til Orde imod mig i Anledning af dette Foredrag og af min Udgivelse af Pjeoen " Flydende Forter ", en Misfornöjelse, der, som det sikkert nu vil indrömmes, savnede al Grund. Man oversaa eller var ubekendt med, at mit Foredrag havde til Hensigt at støtte Vedtagelsen af en stor og nödvendig Bevilling, at Foredraget blev holdt efter udtrykkelig Tilladelse af Marineminister Steinmann, og at ligeledes Direktör Ravn - under 9de Maj 1876 - skriftlig havde givet mig Ministeriets Sanktion til Udgivelsen af den nævnte Afhandling.

Trods den anförte Bevilling til det aktive Minevæsen havde dette, henset til Ledelsens Mangler, kun ublide Kaar at arbejde sig frem under i denne Periode. Interessen for mig og min Gerning kunde kun være ringe hos de daværende Marineministre: Generalerne Haffner, Dreyer, og Steinmann, der vidste, at jeg arbejdede for ogsaa at faa det passive Söminevæsen henlagt under Flaaden, idet jeg mente, at Hærens Personel ikke øghede sig til Arbejder paa Söen. Min ved forskellige Lejligheder hævdede Anskuelse, at Söbefæstningen atter burde henlægges under Flaaden, hvad der yderligere vilde nödvendigöres, naar det passive Minevæsen overgik

til Marinen, skulde heller ikke just styrke min Kredit hos disse Ministre.

Da Planen, der var fremsat i Fjecen om de flydende Forter, af Rigsdagens Venstre blev benyttet som politisk Program - en Benyttelse, for hvilken jeg i hvert Fald var uden Ansvar - , blev den i Forvejen paa visse Hold fremtrædende Misstemning imod mig ikke mildere, og den kulminerede, da Folketingsmand, Grev Holstein - Ledreborg, der var en god Bekendt af mig, i en Tale ved Finanslovens Behandling i Samlingen 1877/78 uden enhver Foranledning fra min Side, ja endog ganske uden mit Vidende, paa en sikkert lidet heldig, ostentiøs Maade fremlagde forskellige Oplysninger, hvis Kilde alene var Yttringer fra mig under de mange private Samtaler, som Grev Holsteins og mit selskabelige Samkvem naturlig havde foranlediget. Imod Marinens ondartede Stemning fandt jeg god Støtte i selve Ministeriet, og da det ikke lykkedes for mine Kammerater at faa de kraftige Miøler satte i Virksomhed, som man saa gerne ønskede anvendte, fik jeg i Marts 1878 tilstillet en af samtlige mine Formænd i Kaptajnsklassen underskreven saakaldet "Adresse", der, ejendommeligt nok, var dateret den 2den Marts, men først overleveredes mig 14 Dage senere. Man fandt det utvivlsomt kløgest at afvente Tilendebringelsen af Finanslovens Behandling i Folketinget, inden man dristede sig til at komme frem med Adressen. - Til Belysning af Tonen i dette Aktstykke skal jeg anføre følgende Passage: "For at gøre hvad vi formaa for at standse en saa nedbrydende Virksomhed, maa vi uden nogetsomhelst Hensyn til personlige Følelser, anse det for at være vor smertelige Pligt herved at udtale vor stærkeste Dadel over den". Den 26. Marts besvarede jeg DHerrers Adresse og viste i mit Svar det fuldstændig uholdbare i dens Resonnementer, og naar man erindrer, hvorledes

Udviklingen siden da har manifesteret sig, vil man vistnok indrømme mig, at jeg paa det Punkt har faaet al mulig Satisfaction.

Endnu et Slag, der dog ligeledes forfejlede sit Maal, prøvede man at rette imod mig. Da der kort efter blev Tale om, at jeg skulde være Næstkommanderende i Fregatten Sjælland, henvendte to Kaptajner sig den 9. Maj 1878 i Ministeriet for at tale Adressens Sag. Man mente, at hvis en Kommando nu gaves mig - ovenikøbet som Næstkommanderende - vilde det være at reducere Adressen in absurdum. Resultatet af denne kammeratlige Virksomhed var, at jeg under 11. Maj 1878 fik Udkommando til Fregatten Sjælland.

Den 29. Marts 1878 var det endelig blevet bestemt, at Söminevæsenet skulde samles under een Chef - Officer i Flaaden eller Ingeniörkorpset - med 2 Afdelinger : Flaadens Sömineafdeling og 1ste Ingeniörbataillons Sömineafdeling. Kaptajn Schiwe udnævntes til Chef for Söminevæsenet, Kaptajn Arendrup ansattes som Chef for 1ste Ingeniörbataillons Sömineafdeling og Premierløjtnant S. Bojesen som midlertidig Chef for Flaadens Sömineafdeling. Jeg forblev til Assistance for det passive Minevæsen.

Under denne Ara forefaldt ved det aktive Torpedovæsen det første Aar i Tiden fra Marts til Oktober 3 utidige Sprængninger, hvorved ialt 16 Mennesker bleve saarede, nogle ret alvorligt.

Det syntes da ogsaa som om Ministeriet fik Fölelsen af, at Ledelsen lod en Del tilbage at ønske, og den 18. December 1878 oprettedes en Konstruktionskommission, bestaaende af Chefen og de 2 Afdelingschefer, for hvilken alle Konstruktioner, Antændelser o. s. v. skulde forelægges. Det virkelige Ujemed med denne Kommission var, at alle Konstruktio-

ner skulde bedømmes af daværende Kaptajn Arendrup, hvilket var saare forstandigt, men meget lidt smigrende for Flaaden og Chefen for Söminevæsenet.

Den 7. Februar 1879 ansattes jeg som Chef for Flaadens Sömineafdeling.

Den Tilstand, hvori jeg ved min Tiltrædelse forefandt Materiel, Personel, Regnskabsvæsen o. s. v., kan, henset til, at Institutionen havde bestaaet i 6 1/2 Aar, kun betegnes som i høj Grad primitiv.

Ved Lov af 28. Maj 1880 dannedes Söminekorpset, og til Bestridelse af Söminetjenesten blev Söofficerskorpset - Lovens Paragraf 11 - forøget med : 1 Kommandör, 2 Kaptajner, og 9 Löjtnanter (jfr. Lovforslagets Motiver, Tillæg A, Spalte 1804).

Den 1. November 1880 ophævedes 1ste Ingeniörbataillons Sömineafdeling, og Söminekorpset deltes i 2 Afdelinger: 1ste Afdeling for de passive, 2den Afdeling for de aktive Söminer. Som Korpschef ansattes Kommandör Schiwe, som Afdelingschef for 1ste Afdeling Kaptajn Arendrup og til Afdelingschef for 2den Afdeling udnævntes jeg. - Den 28. Marts 1881 afgik Kaptajn Arendrup for at overtage Guvernörposten i Vestindien, og Kaptajn Lund ansattes som Chef for 1ste Afdeling.

Paa det Tidspunkt, da Kommandoerne skulde bestemmes for Udrustningsaaret 1883, havde jeg en Samtale med Chefen for Marineministeriets Sekretariat og Kommandokontor, Kaptajn Wandel. Det blev derunder gjort indlysende, at der ved Söminevæsenets Materiel endnu var saa meget tilbage at redressere, at det vilde være urigtigt at tildele mig den Udkommando, hvortil jeg stod for Tur. Da jeg imidlertid maatte fordre Garanti for, at min Forbliven paa Orlogsværftet ikke vilde diskvalificere mig for min Fremtid, modtog jeg ved

Kaptajn Wandels Møllekomst derefter følgende Skrivelse fra Marineministeriet af 10. Marts 1883 No. 469:

" Naar Ministeriet i Aar ikke har tildelt Herr Kaptajnen en af de Chefskommandoer, der efter Deres Anciennitet kunde tilkomme Dem, er Grunden den, at man i Anledning af de ved Søminekorpsets 2den Afdeling under Udførelse værende betydelige Byggeforetagender og deforrestaaende store Anskaffelser og Modtagelsen af Materiel samt endelig de forskellige vigtige Forsøg i Sommer ikke for Tiden har anset det rigtigt at fjerne Dem fra Deres Afdeling. Ministeriet skal yderligere udtale, at man har lagt mindre Vægt paa, at De herved ikke vilde faa den Fart, der under sædvanlige Forhold vilde betinge Deres senere Forfremmelse, da man har udset Dem til i Tiden at overtage Posten som Chef for Søminekorpset, og at De derfor kan forfremmes til Kommandør i Henhold til Paragraf 43 i Lov af 28. Maj 1880 om Søværnets Ordning.

Ravn.

Wandel.

Til

Herr Kaptajn F. H. Jöhnke,

Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.,

Chef for Søminekorpsets 2den Afdeling".

A n m: Udhævelserne ere af mig.

Paragraf 48 i Forslag til Lov om Søværnets Ordning bestemte, at til Forfremmelse fra Kaptajn til Kommandør og fra Kommandør til Admiral skulde en Officer som saadan have forrettet Tjeneste som Skibschef. Denne Bestemmelse udgik, da Udvalget for Lovens Behandling mente, "at det var

rigtigere at give Paragraffen en Redaktion, der ikke var saa bindende som den, der er foreslaaet af den højtærede Minister, idet denne maaske undertiden kunde lede til Konsekvenser, som kunde blive mindre rimelige etc."

Sövärnslovens Paragraf 41 (Lovforslagets Paragraf 46) bestemmer derefter:

"Til Kommandörer kunne Kaptajner forfremmes, der have mindst 4 Aars Tjeneste som saadanne".

"Til Kontreadmiraler kunne Kommandörer forfremmes".

Meningen med Lovens endelige Redaktion maa da uden mindste Tvivl være netop at slaa fast, at det ikke er "Farten", der nødvendig"betingelser"forfremmelsen. Dette Udtryks Anvendelse i Skrivelsen betragter jeg derfor nærmest som en Form for en Tilkendegivelse af, at vel staaer Ministeriet magtesløst overfor Spørgsmaalet om, hvilke Kvalifikationer Forfremmelsesraadet vil anse det for nødvendigt at kræve som Betingelse for sine Indstillinger angaaende Avancement fra Kaptajn til Kommandör - og kun blandt de saaledes indstillede er det jo, at Ministeriet kan træffe sit Valg-; men at, uafhængigt af Forfremmelsesraadet, har Ministeriet det i sin Magt, for i Söminekorpset at kunne ansætte det dertil egnede Personel, at anvende Lovens Paragraf 43 (Lovforslagets Paragraf 50), der lyder saaledes:

" Ved Söminekorpset kan Chefsposten, 1 Kaptajns- og 2 Premierlöjtnantsposter samt 10 Underofficersposter besættes paa anden Maade end der i denne Lov er fastsat for Sövärnets övrige Officers- og Underofficersposter".

Der kan herefter formentlig ikke være Tvivl om, at Ministeriet ved Skrivelsen af 10. Marts 1883 har villet udtale som sin bestemte Hensigt at lade mig overtage Pladsen som Chef for Söminekorpset og forfremme mig til Kommandör,

I Lovforslagets Motiver, Tillæg A, Spalte 1801 udtales angaaende Paragraf 48 (Forslagets Paragraf 50) følgende:

"Man har ved det samlede Söminevæsens Henlæggelse under Sövärnets erkendt Nödvendigheden af, at Störstedelen af de Befalingsmænd, som vare ansatte ved Hærens Söminetjeneste, eller tidligere vare blevne fuldt uddannede der, overgik til den samlede Tjeneste. Det kan imidlertid blive önskeligt ogsaa senere at besætte en Del af Befalingsmandsposterne med andre end Flaadens Befalingsmand, og der er derfor i Paragraf 50 optaget en Bestemmelse desangaaende. De Befalingsmænd af Hæren, der ansættes ved Söminevæsenet, bör formentlig træde udenfor Nummer i deres Vaaben og lønnes ved Sövärnets, hvorfor de ere indbefattede i det Antal Befalingsmænd, som ere opførte under Sövärnets Rammer . . etc".

Der pegedes her paa Stillingerne som Korpschef og Kemiker og disse ere derfor i Lovforslagets Paragraffer 21 og 29 opførte henholdsvis som "i Kommandörsnummer i Söofficerskorpset" og "i Nummer i Söofficerskorpset".

Under Lovforslagets Behandling stillede Ministeren imidlertid den Ändring for Kemikerens Vedkommende til Paragraf 29, at "i Nummer i Söofficerskorpset" rettes til "Officer i Söofficerskorpset." Herom udtaler Ordföreren: ". . Dette er nærmest kun en Redaktionsändring, og er ogsaa tiltraadt af Udvalget".

I den endelige Sövärnslöw blev det saaledes kun Chefs-posten, der opføres som "i Kommandörsnummer i Söofficerskorpset", og denne Redaktion valgtes fordi Administrationen som "senere" Chef for Söminekorpset havde bestemt Kaptajn Aréndrup af Ingeniörkorpset.

For nærmere at fæe min Stilling præciseret fandt jeg Anledning til hos Ministeren at forespörge, hvad der mentes

med Skrivelsens Udtryk : "iTiden at overtage Posten som Chef for Söminekorpset". Denne Henvendelse fandt Sted den 31. Maj 1883, og Minister Ravn gjorde da den Opfattelse gældende, at han helst straks vilde sætte mig i Spidsen for Söminekorpset; men da dette vilde have til Følge, at jeg samtidig og eo ipso indtraadte i Kommandörsnummer, ansaa han det af forskellige Grunde for ønskeligt, at Sagen blev ved at gaa som hidtil, indtil Korpschefen, Kommandör Schiwe, kom paa ældst Lönning som Kommandör, idet han saa ganske naturlig kunde forlade Stillingen, da Bestillingstillæget faldt bort. Paa den anden Side indrömmede Ministeren, at det, at Loven gav Söminekorpset et Kommandörsnummer, selvfølgelig var for, at dette kunde blive udfyldt af den, som Administrationen ansaa for bedst skikket. Resultatet af Samtalen blev, at jeg lovede at fortsætte min Virksomhed som hidtil, medens paa den anden Side Ministern lovede, at en definitiv Ordning skulde finde Sted, derved at jeg udnævntes til Chef for Söminekorpset, samtidig med, at Kommandör Schiwe rykkede op paa ældst Lönning. Indholdet af denne Samtale fik jeg, straks efter at den havde funden Sted, Anledning til meget nøjagtigt at gengive for Kaptajn Wandel, ligesom jeg ogsaa for mig selv nedskrev et Referat af, hvad der ved Samtalen var slaaet fast.

Om hvad der saaledes var bleven aftalt, særlig tilsagt mig af Ministeren, kunde der hverken hos Ministeren eller mig herske nogensomhelst Tvivl eller Uklarhed. Der blev talt for meget baade om Ting og Personer - hvad jeg ikke finder Anledning til paa dette Sted nærmere at berøre - til at Misforstaaelse paa nogetsomhelst Punkt kunde finde Sted.

Den 5. Juli 1884, da jeg hos Marineminister Ravn meldte mig til Afrejse til England og Fiume, forespurgte jeg Mi-

nisteren, hvilken Betydning det mig af ham givne Løfte vedrørende min Stilling i Söminekorpset havde for Ministerens eventuelle Eftermand. Hertil blev svaret, at det var en af de Udtalelser, som Ministeren havde nedskrevet og vilde meddele sin Efterfølger, og at han vilde tilføje, at det netop var paa Grundlag af dette Løfte, at jeg arbejdede i min Stilling som Afdelingschef.

Da Tiden nærmede sig, at Kommandör Schiwe skulde rykke op paa ældst Lönning, mindede jeg om det af Ministeren til mig givne Løfte vedrørende min Udnævnelse til Chef for Söminekorpset. Der blev da under 5. September 1885 svaret mig skriftlig fra Kaptajn Wandel, "at Ministeren mindedes meget godt, hvad han havde sagt, men at han ikke mente, det gjorde noget, om det skete noget før eller senere, og at han meget nödig vilde gøre noget Brud paa Ancienniteten!"

Dette Svar foranledigede en Korrespondance mellem Kaptajn Wandel og mig, hvoraf fremgik, at Ministeren ikke var tilbøjelig til at forandre det Standpunkt, som han nu indtog.

Resultatet blev ogsaa, at da Kommandör Schiwe rykkede op paa ældst Lönning, som Følge af Kommandör Albechs Afsked i September 1885, blev det Kaptajn C. A. Bruun og ikke mig, der den 21. September forfremmedes til Kommandör. -

Kort efter meddelte Kaptajn Wandel mig mundtlig, at det var Ministerens Mening, naar Kommandör Schiwe skulde fungere som Værftschef - dette Tidspunkt indtraadte den 29. Oktober 1885 - under Kommandör Gardes Udkommando, da at lade Schiwe fratræde og lade mig overtage Söminekorpset i Forbindelse med min Tjeneste som Afdelingschef. Da der imidlertid i November Maaned forestod Modtagelse i Udlandet af forskelligt Torpedomateriel til Panserskibet Iver Hvitfeldt, deriblandt ny og uprøvede Konstruktioner, for

hvis Modtagelse jeg som Afdelingschef maatte hefte, og da min definitive Forfremmelse maatte finde Sted i Løbet af et Par Maaneder, fraraadede jeg bestemt den Ordning, der ikke kunde forenes med en Tjenesterejse.

Den 18. December 1885 fik jeg kongelig Udnævnelse som Chef for Söminekorpset og Kommandör i Söofficerskorpset.

Jeg blev altsaa efter Bestallingens Ordlyd udtrykkelig udnævnt paa een Gang baade til Chef for Söminekorpset og til Kommandör i Söofficerskorpset. Hvis der da ifölge Loven overhovedet skulde kunne tænkes nogen Forskel paa "Kommandör i Söofficerskorpset" og "i Kommandörsnummer i Söofficerskorpset", saa kan formentlig denne Forskel ikke paabe- raabes overfor mig. Jeg er ifölge min Udnævnelses udtrykkelige Lydende "Kommandör i Söofficerskorpset" med de en saadan tilkommende Rettigheder.

Den 21. Februar 1886 udnævntes Kommandör Schiwe til Kontreadmiral, efter som Kommandör at have haft een Udkommando, nemlig med Skruedefregatten Sjælland fra 1/5 til 1/9 1882. Den 16. Februar 1887 udnævntes Kontreadmiralen til Chef for den flydende Defension.

Kaptajn Wandel frattraadte Posten som Kontorchef i Marineministeriet den 22. Marts 1886; Kaptajn Zachariae tiltraadte den 1. Maj s. A. - Af andre Personelforandringer i Ministeriet i den heromhandlede Periode skal nævnes: Kommandör Uldall udnævntes til Direktör 1. Januar 1886, afgik 1. August 1891. Kaptajn Zachariae ansattes samme Dag som fungerende Direktör; hans Stilling som Kontorchef overtoges af Kaptajn Hedemann. Den 8. December 1897 fik Kommandör Zachariae kongelig Udnævnelse som Direktör.

Ved at blive forfremmet lidt senere til Kommandör fik jeg 3 Formænd. Den 18. August 1886 kom den ene Formand, Kommandör Bruun, i næstældste Lønningsklasse, den 30. April

1892 blev han Chef for Orlogsværftet og den 25. November 1893 blev han Kontreadmiral uden at have passeret ældste Lønningsklasse.

Den anden Formand, Kommandör Koch, blev Kontreadmiral den 3. Januar 1893, ligeledes uden at have passeret ældste Lønningsklasse, og Viceadmiral den 19. Juli 1897.

Den tredje Formand, Kommandör Uldall, kom paa ældst Lønning den 1. Januar 1894 og blev Kontreadmiral den 26. Juli 1897.

Til Sammenligning skal jeg anføre, at jeg kom paa næstældste Lønning for Kommandörer den 1. Maj 1892 - altsaa ca. 5 1/2 Aar senere end Bruun - og paa ældst Lønning den 1. November 1895.

Medens min Udnævnelse til Chef for Søminekorpset og Kommandör aldrig- ret beset, kunde have involveret nogen virkelig Forbispriingelse, selv om Afvigelsen fra Ancienniteten blev nok saa stor, da der-, som anført - havdes et Nummer i Kommandörsklassen netop udelukkende forbeholdt Chefen for Søminekorpset, kunde derimod Udnævnelserne, hvorved Kommandörerne Bruun og Koch forfremmedes til Kontreadmiraler og forbigik 4 Kommandörer kun betragtes som indgribende Brud paa Ancienniteten.

Det pekuniære Tab, jeg har haft og fremdeles kommer til at lide, derved at jeg forfremmedes senere end Bruun, vil let kunne udregnes efter de foregaaende Oplysninger. Om det muligen var for at böde herpaa, skal jeg ikke kunne sige, men Ministeren meddelte mig lejlighedsvis, at det var hans Agt at optage et Beløb paa Finanslovforslaget 1891-92, saaledes at min Tjenestebolig paa Søkvæsthuset blev Fribolig. Noget senere underrettede Ministeren mig om, at han var kommen paa en anden Tanke, nemlig at optage et personligt Tillæg til mig i Stedet for Friboligen,

idet nemlig Optagelsen paa Finansloven af en Fribolig til mig vilde medføre, at der ogsaa for Direktören for Skibbygning og Maskinvæsen maatte afgives en Fribolig paa Sökvæsthuset, hvad Direktör Nielsen imidlertid ikke ønskede, da han af mange Grunde var bunden til Rosenvængekvarteret. Jeg anmodede imidlertid om, at Friboligen maatte blive fastholdt, men forgæves; det personlige Tillæg opførtes paa Finanslovsforslaget 1891-92, hvor det forkastedes, og opførtes igen 1892-93 for atter at forkastes. - Hvilke Oplysninger, der have foreligget for Finansudvalget, er mig ikke bekendt; Faktum er, at baade Fribolig og det personlige Tillæg udgik. I Henhold til Finansloven 1896-97 vedblev jeg imidlertid, staaende paa ældst Gage, at oppebære mit Bestillingstillæg som Chef for Söminekorpset.

Det her berörte Tab ved min noget senere Forfremmelse tillægger jeg i og for sig mindre Vægt. Mere betydningsfuldt har det derimod været, at Ikkeopfyldelsen af det mig givne Löfte bevirkede, at jeg i 1892 ikke blev taget i Betragtning ved Besættelsen af Posterne enten som Chef for Orlogsværftet eller som Chef for den flydende Defension. Chefen for Söminekorpset skulde gennem hele sin Virksomhed synes fortrinlig egnet til at overtage Posten som Chef for det stationære Forsvar ved Kjöbenhavn, hvorved jeg tænker mig Söforterne og Minespærringerne med dertil nödvendige Bevogtningsmateriel, altsaa en noget anden Ordning end den nugældende, hvilken sidste jo imidlertid kun er rent administrativt hjemlet og derfor vilde kunne ændres naarsomhelst. Men langt væsentligere vilde det dog blive, om det passerede skulde kunne drage endnu yderligere Følger efter sig, vidtrækkende og alvorlige Følger for hele min fremtidige Stilling.

Jeg tænker herved særlig paa Muligheden af - en Mulig-

hed, der paa Steder, som næppe kunne kaldes helt uvedkommende, formentlig ikke har været uomtalt - at man maatte vilje betragte min Karriere som afsluttet ved Udnævnelsen til Chef for Söminekorpset i Stedet for, naar passende Lejlighed dertil gaves, at lade mig avancere til Værftschef og Kontreadmiral.

En saadan Lejlighed foreligger utvivlsomt ved den nuværende Værftschefs Afgang, da jeg er Söofficerskorpsets ældste Kommandör og i ca. 14 Aar har været Chef for en af Orlogsværftets vigtigste teknisk- militære Brancher.

Hvilke Kvalifikationer Ministeriet mener, der bör findes hos en Værftschef, er det vanskeligt for udenforstaaende at danne sig en bestemt Mening om, men fraset den rent militære repräsentative Opgave, er det vel givet, at en indgaaende Forstaaelse af de til Orlogsværftet knyttede Virksomheder maa anses for den heldigste Forskole, og at det her er de tekniske Virksomheder, der ere de betydningsfuldeste, tör næppe benægtes.

Da alle Planer til Nybygning udgaa fra Orlogsværftet, og alle Marinens teknisk- videnskabelige Anliggender behandles der, gör Hensynet til Flaadeudviklingen det formentlig ligefrem nödvendigt, at Chefen for Orlogsværftet er i Besiddelse af teknisk Kundskab, eller i hvert Fald teknisk Overblik. Uden saadant vil han heller ikke være i Stand til paa fyldestgörende Maade at opfylde Sövarnslovens Paragraf 20, hvorefter han skal lede Ordningen overalt, hvor Samarbejde mellem Orlogsværftets forskellige Grene er fornödent. At en Mand, der skal beklæde Posten som Chef for Orlogsværftet, som nödvendige særegne Kvalifikationer maa medbringe væsentligt Kendskab til Værftets Virksomhed, tror jeg man vanskelig vil benægte, og derfor tror jeg ogsaa, man nu vil samstemme i at be-

tragte det som en noget forældet Opfattelse om f. Eks. Ekvipagemesterstillingen toges som passende Gennemgangsled til Værftschefsstillingen. Denne Opfattelse er sikkert en Levning fra Sejlskibsperioden, da Takkeløftet var Værftets vigtigste tekniske Værksted, og den passer ikke til Mariens nuværende Standpunkt, hvor Ekvipagemesterens Overkommando i "Flaaden" og Stillingsom Takkelmester og Politimyndighed kun giver ham liden Hønskab til de militær- tekniske Opgaver, en Værfts chef i vore Dage maa beskæftige sig med.

Teknisk- maritim Indsigt, Udvikling af administrativ Dygtighed, skaffer Ekvipagemesterstillingen ikke, men det kan Værftschefen ikke undvære, og jeg tror ikke nogen vil nægte, at min Ledelse af Söminekorpset og dets Værksteder har godtgjort, at jeg er i Besiddelse af disse Egenskaber. Jeg betragter derfor, og vel ikke uden Grund, Værftschefsposten som en naturlig Afslutning paa min Værftsvirksomhed, som en Paaskønnelse af min Gerning. Den eneste alvorlige Indvending, der, saavidt vides, er bleven gjort gældende mod min Udnævnelse til Værftschef, nemlig den Opfattelse, at jeg kunde betragtes som værende i "Kommandörsnummer" uden at være Kommandör, har jeg ovenfor tilstrækkelig paavist Uholdbarheden af, og ²jeg ¹skal derfor ikke igen komme nærmere ind paa. Paragraf 20 i Sövarnsloven bestemmer om Chefen for Orlogsværftet kun, "at han skal være Officer i Söofficerskorpset"- en Betingelse jeg ganske uimodsigeligt opfylder i Henhold til min kongelige Udnævnelse til Kommandör.

I nöje - om jeg end indrømmer ikke uadskillelig - Forbindelse med Udnævnelserne til Værftschef staar Forfremmelsen til Kontreadmiral. Ministeriet har ganske vist baade den 5. Juli 1887 og den 30. April 1892 Udnævnt Kommandörer til Værftschef uden samtidig Udnævnelse til Kontre-

admiral; men Forholdene vare begge Gange saaledes, at de Vedkommende kort Tid efter deres Udnævnelse til Værftschef kunde forfremmes til Kontreadmiral, og de bleve det. Man var ved deres Ansættelse som Værftschef saaledes stillet, at de ikke paa det Tidspunkt kunde udnævnes til Kontreadmiral uden Forbigaaelse af betydelig ældre og veltjente Officerer, og det gik man af Vejen for. Administrationen har imidlertid altid vedkendt sig den Opfattelse, at een af Marinens Admiralscharger var bestemt for Værftschefen. Og at Ministeriet heller ikke ved den gældende Sövarnslovs Fremkomst har tænkt sig andet, end at Værftschefen burde være Admiral, ses af Lovforslaget, hvori

Paragraf 16 bestemmer, at "Söofficerskorpset bestaar af 2 Admiraler etc" og

Paragraf 17 siger: Den ene Admiral er Chef for Söofficerskorpset samt Flaadeinspektör. Den anden Admiral er Chef for Orlogsværftet.

Lovforslagets Motiver (Tillæg A, Spalte 1809) til Paragraf 17 udtale: "... Begge disse Stillinger have en saa stor Betydning, og de vedkommende Officerer indtage en saa høj Embedsstilling over Flaadens övrige Befalingsmænd, at de baade i Forhold til deres Egne og til Fremmede bör betegnes som Admiraler. Naar man tidligere har ladet Værftschefen være Kommandör, er det sket fordi man derved antog at faa friere Hænder ved Postens Besættelse; men denne Frihed afskæres ikke fordi man giver Vedkommende en Grad, der svarer til Betydningen af hans Stilling, og dette vil kun frembyde Vanskeligheder, saafremt man maatte komme til Erkendelse af, at man havde gjort et uheldigt Valg; men netop deri, at den Officer, der udnævnes til Værftschef, bliver Admiral, skulde der synes at ligge en Betryggelse for, at

Valget kun vil ske med den modneste Overvejelse. Værfts-
 chefen er den af Marinens hjemmeværende Officerer, som staar
 i hyppigst og stadigst Forbindelse med de fremmede Orlogs-
 mænd, som besøge Landet, og alene heri ligger der en meget
 stærk Opfordring til at lade hans Stilling til Søofficers-
 korpset svare til den, der indtages af de Officerer i fremme-
 de Mariner, der beklæde lignende Stillinger, selv i mindre
 Havne".

Til Sövarnslovens 3die Behandling i Folketinget
 havde Udvalgets Flertal - som det vil erindres af personlige
 Grunde - foreslaaet Antallet af Admiraler forøget med 1; i
 Stedet for 2 Admiraler blev Teksten derefter: 1 Viceadmiral
 og 2 Kontreadmiraler. Under Behandlingen i Salen udtaler Mi-
 nisteren (Rigsdagstidende Spalte 5617) angaaende dette Punkt:
 "...Der vindes derved, at man altid har en højere Officer
 foruden den ældste Officer i Marinen til at føre Delinger af
 Flaaden eller til andre højere Poster. Dette Forslag kan jeg
 tiltræde. Af Udvalget er der dernæst stillet Forslag om, at
 det ikke skal bestemmes, at Værftschefen skal være en Admiral.
 Jeg for mit Vedkommende er ganske vist af den Mening, at næst
 efter den højeste Admiral, Viceadmiralens Stilling, er Værfts-
 chefens absolut den første i Marinen; han er överste Chef for
 alle tre Underofficerskorpser, for Maskinkorpset og Haandvær-
 kerkorpset, og han har under sig tre- fire Officerer, som i
 Reglen ville være Kommandörer,*) saa naar nogen skal have en
 højere Stilling end en Kommandör i Marinen, er det naturligt,
 at det bliver Værftschefen. Som Udvalget har stillet Forsla-
 get, forhindrer det imidlertid ikke i at vælge en af Admira-
 lerne til Værftschef, og paa Grund af den Frihed, det saale-
 des giver Administrationen, skal jeg ikke have noget imod
 for mit Vedkommende at gaa ind paa det".

*) Under 6. Decbr. 1893 bestemmer Ministeriet, at de oplagte Skibe af 1ste Linie ere underlagte Chefen for Orlogsværft- med Ekvipagemesteren som Stabschef.

De saaledes fremførte Argumenter have utvivlsomt samme Gyldighed i Dag som for 19 Aar siden, saa at det maatte være ganske særegne, tvingende Grunde, der skulde kunne bevirke, at man undlod at udnævne Værftschefen til Kontreadmiral.

For mit Vedkommende stiller Forholdet sig jo endog saa saaledes, at det vilde være et paafaldende Brud paa det tidligere netop under lignende Forhold hævdede Anciennitetsprincip, om en anden, betydelig yngre Kommandör udnævntes til Kontreadmiral, medens jeg blev Værftschef.

Det eneste Argument herfor, der er kommet mig for Öre, er at jeg som Kommandör ikke har haft den sædvanemæssige "Fart". Jeg skal hertil for det første gøre den Bemærkning, at naar min Mangel paa "Fart" opfattes som om jeg i min 30aarige Virksomhed som Chef for Söminekorpsets 2den Afdeling og som Chef for Söminekorpset skulde have haft en ikke aktiv maritim Virksomhed, beror dette paa en fuldstændig Miskendelse af min Gernings Natur og af de Opgaver, jeg har haft at løse. Hele Söminetjenesten er gennem dermed forbundne Övelser og Forsög paa det nöjeste knyttet til Tjeneste paa Söen, men særlig skal jeg da gøre opmærksom paa, at Chefen for Söminekorpset gennem de stadig tilbagevendende Uddannelsesskoler for Befalingspersonellet bliver Chef for en i strengeste Forstand sömilitär Tjeneste, ved hvilken der er ham underlagt et forholdsvis stort flydende Materiel, og hvorved störste Delen af Söofficerskorpsets Officerer efterhaanden bliver ham underlagt til Opdragelse i en væsentlig Del af deres praktiske maritime Gerning.

At Söminetjenesten er nöje knyttet til Söen, har jo ogsaa givet sig Udslag i Sövärnsloven, idet den bestemmer, at den Söfart, der fordres af en Premierlöjtnant for at kunne forfremmes, nedsættes med Halvdelen af den Tid, han har

gjort Tjeneste ved Söminevæsenet. Og dog er denne Bestemmelse truffen paa et Tidspunkt, da man, som Følge af det aktive Söminevæsens daværende ringe Udvikling, ikke kunde vide, hvor stor maritim Rolle Söminevaabnet vilde komme til at spille; paa et Tidspunkt, da man ansaa det for ret naturligt at gøre en Ingeniörofficer til Chef for Söminekorpset, noget man nu, netop i Fölelsen af Söminevæsenets nöje Forbindelse med praktisk maritim Virksomhed, ikke kunde tænke sig Muligheden af.

Rent sagligt set vil derfor en Forfremmelse til Kontreadmiral, knyttet til en Udnævnelse til Værftschef, næppe kunne forholdes mig med den Begrundelse, at jeg mangler den for Chargen forudsatte maritime Uddannelse, der kun kan erhverves ved Fart.

Hvad dernæst angaar den formelle Fordring til "Fart" - en Fordring, som man, ved at studere "Kundgörelser for Söväernet" og "Skibsjournalerne" vil finde meget elastisk -, da skal jeg erindre om, at Fordringen aldeles ingen Lovhjemmel har. Lovens Paragraf 4I giver og var, som ovenfor paavist, netop beregnet paa at give Ministeriet fuldstændig frie Hænder, idet det jo her alene hedder: "Til Kontreadmiraler kunne Kommandörer forfremmes!"

Jeg selv har aldrig udfoldet nogen Bestræbelse for at erhverve mig Kvalifikation i den anförte Retning, og det er i de Konferencer, jeg i Aarenes Løb har haft med Ministeriet angaaende min Fremtid, ikke bleven forudsat, at Udkommandoer vare en nödvendig Betingelse for Forfremmelse. - Havde Udkommandoer været nödvendige for mig, der i 1878 havde afsluttet min Virksomhed som "farende" Officer i en Alder af 41 Aar, efter at have været Officer i 21 Aar, tör man sikkert gaa ud fra, at Chefen for Söofficerskorpset vilde have henledet Ministeriets Opmærksomhed herpaa, og

at dette da havde sørget for det nødvendige i saa Henseende. *) At heller ikke Ministeriet tillægger Orlogsfart i moderne Fartøjer nogen afgørende Betydning som Betingelse for Udnævnelse til Kontreadmiral, har det formentlig ved enkelte Udnævnelser lagt for Dagen, og samtidig hermed har Administrationen, skönt den saavidt muligt har knyttet Kontreadmiralschergen til Værftschefsstillingen, netop gennem Admiral Bruuns Embedsfunktion nu slaaet fast, at Værftschefsstillingen er Landtjeneste uden Udkommando. Dette fremgaar ogsaa af Listen" Fordeling af Flaadens Personal i Tilfælde af Krigsberedskab", hvorpaa den ene Kontreadmiral er opført under "Orlogsværftet og Kaserneskebe", den anden derimod under "Overkommando og Stabe".

Naar jeg ovenfor har antydnet, at der i herfor interesserede Kredse lejlighedsvis er kommen til Orde Betragtninger angaaende mine Forfremmelseschancer og Aspirationer, afvigende fra den Opfattelse, jeg her har tilladt mig at gøre gældende, støtter jeg mig i saa Henseende til, hvad jeg personlig har erfaret. Men samtidig har jeg rigtig nok paa lige Vis erfaret, at de paagældende blandt andet have savnet det til korrekt og fuldstændig Bedømmelse af min Stilling vistnok ganske fornødne Grundlag: Kendskab til Ministeriets Udtalelse i den ovenciterede Skrivelse af 10. Marts 1883 - en Udtalelse, hvis Betydning for mit hele Forhold næppe fra nogen Side vil blive bestridt.

*) I Mødet i Folketinget den 25. April 1890 udtaler Marineministeren (Rigsdagstidende Spalte 5340) :

Der sørges for, at alle Officerer, hvad enten de have Særstilling som Værftschef eller Stillinger i Ministeriet, dog saavidt muligt faa deres Tur af Udkommandoer med de andre Officerer, idet det erkendes, at en Officer, naar han skal staa i Nummer som Søofficer, bør have jævnlig Søfart, saa i den Henseende er der ikke nogen Indvending at gøre".

Som yderligere Momenter fra min egen Virksomhed, der for den her anstillede Drøftelse formentlig turde være af Betydning, tillader jeg mig endnu at anføre følgende:

Der er tidligere anført, i hvilken Tilstand jeg overtog Materiellet ved Søminekorpsets 2den Afdeling. Skönt saa at sige alt, hvad jeg paa det aktive Torpedovæsens Omraade arvede fra Fortiden, nu kun er en Saga, saaledes at jeg for at karakterisere min Virksomhed kun behövede at henvise til det bestaaende, skal jeg dog kortelig erindre om, at Udgangspunktet, da jeg overtog Ledelsen som Afdelingschef, var, at der fandtes nogle gamle Slæbetorpedoer og et mindre Antal temmelig mangelfulde Whiteheads Torpedoer. Der var af Personel en Mester, en Assistent og et Par Arbejdere; af Arbejdsredskaber een Drejebank (Trædebank).

Under min Ledelse er Søminekorpsets Værksted grundlagt, og det har nu et saadant Omfang, at det, til betydelig penkular Fordel for Staten, fabrikkerer baade Torpedoer og Udskydningsapparater med Tilbehör; det holder fuldtud Skridt med Torpedovæsenets Udvikling i Udlandet, saa at man paa dette Omraade har i alt væsentligt frigjort sig fra Udlandets Fabrikanter. Dets Organisation og tekniske Udvikling kan kun sammenlignes med enkelte af Byens Mönsterværksteders, og dets Regnskabsordning er gennemført paa ligesaa fyldestgørende Maade som nogetsteds.

Selve Torpedoernes Paalidelighed som Vaaben, deres Magasinering og Krigsberedskab tör vistnok nu siges at være saa god som i nogen Marine overhovedet.

I Forbindelse med Værkstedets Udvikling staar Anlægget af Forsögs- og Indskydningsstationen ved Bransnæsvis, et

Anlæg, hvis Betydning for Torpedovaabnet jeg ikke behøver yderligere at fremhæve.

Paa den elektriske Belysnings Omraade er Forholdet det, at Söminekorpset i 1880 fra Söartilleriet overtog nogle enkelte, nu forældede Dynamoer og Projektörer, fordi det havde vist sig, at Tilsynet med dette Materiel oversteg Artilleriets tekniske Kræfter. - Nu omfatter de af Söminekorpset udførte elektriske Lysinstallationer 60 Lysmaskiner - repræsenterende over ~~2000~~ 600 HK -, 56 Projektörer og over 2000 Glödelamper, og Söminekorpset er begyndt paa at forfærdige Dynamoer.

For 16 Aar siden udførte Söminekorpset selv den første Glödelampeinstallation her i Landet. Den blev udført under meget vanskelige Forhold, da det Materiel og de tekniske Hjælpemidler, som nu haves i rigeligt Maal, den Gang aldeles ikke eksisterede, og dog fungerer denne Installation - som alle de senere af Söminekorpset udførte - til Dato uden nævneværdig Forstyrrelse, og uden at det har været nødvendigt at "forbedre" Installationerne. Sagkyndighed med Hensyn til Tilvejebringelse af Materiellet, dets Installation og Behandling - som nu er almindelig udbredt og ret billig til fals - kunde den Gang heller ikke söges andet Steds, men maatte udvikles indenfor Söminekorpsets egne Rammer, og jeg tror, det vides, at den Sagkundskab, der ved Söminekorpset er udviklet paa dette Omraade, let holder Maal med, hvad Landet forövrigt kan præstere.

Det kan konstateres, at Anlægget og Ordningen af Söminekorpsets Værksted, og hvad der er gjort for Arbejdernes Velbefindende, Orden og Renlighed, har haft en heldig Indflydelse paa Værftets andre Værksteder.

Personellet, som Söminekorpset fik ved Sövarnsloven af 1880, maatte for de tekniske Kræfters Vedkommende findes i

Byen, men det maatte for en Del oplæres og udvikles ved Söminekorpset. - Hvad Betydning der i det civile Liv tillægges den teoretiske og praktiske Uddannelse, Söminekorpsets Personel faar, skönnes bedst af den Efterspörgsel, der er efter dette Personel. Saavel Mekanikere som praktiske Elektroteknikere hentes i saa stort Omfang fra Söminekorpset, at det har sin Vanskelighed at faa nye Kræfter opdragne saa hurtigt som de udlærte gaa bort. - Heri turde ligge det bedste Bevis paa, at jeg ikke alene har været heldig i mit Valg af Personer, men at man ogsaa gennem Arbejderne i Værkstedet og gennem de om Bord og i Land med megen Omhu og Tidsanvendelse dyrkede Skoler har vidst at give Personellet en fyldestgørende Opdragelse.

Det skal erindres, at Udviklingen og Arbejdet i høj Grad har været besværliggjort ved det store Brist paa fast Personale, som har foreligget og fremdeles foreligger, og og som staar i Misforhold til Materiellets rivende Udvikling. Hvor vanskelige Forholdene i saa Henseende ere ved Söminekorpset, danner man sig udenfor næppe nogen rigtig Mening om; men naar det erindres, at de personelle Forhold i Marinens udrustede Skibe allerede i 1890 vare saa prekære, at Flaadens Officerer den 11. Januar 1890 henvendte sig med en Udtalelse til Marineministeren, efter at denne havde erklæret sig villig til at modtage en saadan, hvori der anmodedes om, at der træffes virksomme Foranstaltninger til en Udvidelse af Flaadens faste Personel, saa turde det være indlysende, da den ny Sövarnslov endnu er paa Forslagsstadiet som Følge af Rigsdagens Lunkenhed overfor Forsvaret, at Fremgangen og Udviklingen indenfor Söminekorpset har haft store Personelvanskeligheder at kæmpe med.

Naar Resultatet, der er opnaaet, alligevel har været til-

fredsstillende, da skal jeg sikkert ikke glemme, hvor megen Del heri der skyldes den fortrinlige Assistance, jeg gennemgaaende har haft, - en Assistance, der ikke har skyet det betydelig forøgede Arbejde, som manglende Personel har nødvendiggjort, ligesom det ogsaa skal fremhæves, at Ministeriet har forstaaet at sørge for, at de til Vaabnets Udvikling fornødne Midler kom til Stede. Men samtidig tør jeg ogsaa tro, at mit Initiativ og min personlige Ledelse og Virksomhed har haft en væsentlig Fortjeneste af de Resultater, det er lykkedes at tilvejebringe.

Af større Projekter, som jeg har udarbejdet, og som ikke staa i direkte Forbindelse med min Stilling som Korpschef, skal jeg eksempelvis nævne, at jeg i 1880 fremsatte Planen om Torpedobaades Transport paa Jernbane, som blev undersøgt og bedømt af en Kommission, og hertil knyttede sig Planen om Torpedobaadenes Magasinering i Torpedobaadskure i Krigsberedt Stand og hvad dermed staar i Forbindelse (Torpedobaadskamre etc.) .

Hvad den anden af de mig underlagte Hovedbrancher, "det passive Søminevæsen" , angaar, da ere vi nu naaede til et mønsterværdigt Standpunkt; den hurtige Udlægningsmaade for Minerne i Forbindelse med Indførelse af Dybderegulatorer har bevirket, at man kan have et absolut grundet Haab om, at Spærringernes Udlægning kan blive tilendebragt i rette Tid.

En tredje Hovedbranche, "Sprængstoffer og Patroner", er bleven etableret og systematiseret i Overensstemmelse med Udviklingen og Tjenestens Tarv.

At Søminekorpset under min Ledelse har udviklet sig til en Autoritet paa de indenfor dens Grænser faldende Fagomraader, har da ogsaa fundet sit Udtryk deri, at andre Statsmyndigheder - som Kultus- Indenrigs- og Justitsministeriet-

have søgt Korpsets Assistance i paakommende under deres Administration eller Lovgivningsomraade hørende Anliggender.

I Forbindelse med denne skitserede Fremstilling af min Virksomhed skal jeg referere to for mig personlig ret betydningsfulde Episoder, som ere indtrufne under min Administration af Söminekorpset.

I. Da jeg som Følge af stærk Travlhed paa Byens Værksteder ikke var i Stand til, ved Henvendelse hos private Fabrikanter, fra dem at skaffe nogle private Arbejdere, som jeg skulde bruge i min Værksteddrift for at faa beordrede Arbejder fuldførte i rette Tid, averterede jeg under 8. Januar 1890 efter Arbejdere anonymt - altsaa uden at Redaktionerne eller nogen kunde vide, hvorfra Avertissementet hidrørte i Socialdemokraten og Aftenbladet. Ved tidligere foreliggende Tilfælde havde det vist sig, at det ikke nyttede at avertere i andre Blade. En af de arbejdssøgende, der blev afskediget, efter at være prøvet i mit Værksted, meddelte Avertierungsmaaden til Avisen under Overskriften: "Er det muligt?", og i den Anledning fik jeg en Forespørgsel fra Ministeriet af 24. Februar 1890, om hvem der havde foranlediget Avertissementets Indrykkelse i Socialdemokraten. I en Samtale, som jeg kort i Forvejen - den 2. Februar - havde haft med Ministeren, kom denne ind paa Arbejdsforholdene ved Söminekorpset, og han spurgte mig da om, hvorledes jeg rekrutte-

rede Arbejdere. Jeg gjorde opmærksom paa at man var nødt til at avertere i nævnte Blade - det var sidste Gang sket netop i den foregaaende Maaned - naar man vilde have Arbejdere i en travl Tid, hvad der forøvrigt ogsaa maatte vides i Ministeriet, da de vedkommende Blades Kvitteringer fulgte som Bilag til mit Pengeregnskab. Ministeren mente, at det var grimme Blade at avertere i, hvortil jeg bemærkede, at det jo ogsaa kun skete, fordi netop det var Maaden at skaffe Arbejdere paa. Jeg gik ud fra, at det under Hensyn til Flaadens berettigede Krav var min Pligt at skaffe Torpedovasenets Ydelser til Flaaden færdige indenfor det Tidsrum, som Finanslovens Bevillinger forudsatte. Ministeren spurgte, om jeg havde prøvet at henvende mig til "Arbejdernes Værn", hvortil jeg svarede, at jeg betragtede det som urigtigt at henvende sig til politiske Foreninger. Saavidt jeg erindrede havde vi haft nogle enkelte Arbejdere, der hørte til denne Forening, men som ikke duede. Ministeren yttrede, at han ogsaa fra anden Side havde hørt, at det var daarlige Arbejdere. Da jeg forlod Ministeren, var jeg intet Øjeblik i Tvivl om, at der mellem ham og mig var fuldstændig Forstaaelse, og Affattelsen af mit Svar paa Ministeriets ovennævnte Forespørgsel, som under 26. Februar - altsaa saa at sige omgaaende - tilstilledes Chefen for Orlogsværftet, var udfærdiget under denne Forudsætning. Jeg tillagde ikke min Svarskrivelse større Vægt end de Hundreder af andre Skrivelser, der mellem Aar og Dag ekspederes gennem mig. For at faa klar og ren Besked med Hensyn til den fremtidige Forretningsgang udtalte jeg i Skrivelsen: "... at jeg, medmindre en anden Fremgangsmaade anvises, agter at rekruttere Arbejdsstyrken i Fremtiden efter samme Princip og paa samme Maade som hidtil". Hvis mit Standpunkt nu ikke længere harmonerede med Mini-

sterens, eller forsaavidt Skrivelsen maatte indeholde Yttringer, der mulig i en eller anden Retning kunde være mindre forsigtig holdte, - hvad jo godt lod sig tænke, da jeg indensomhelst juridisk Assistance har til min Disposition - , maatte jeg formentlig kunne have ventet, da jeg som Militær- teknisk Chef paa Værftet maa betragtes som en af Ministeriets Direktører, at man havde konfereret med mig. Dette skete imidlertid ikke. Derimod blev min Skrivelse - efter hvad der fra troværdig Kilde er bleven mig meddelt - i den foreliggende Form ikke alene behandlet i Marineministeriet, men ogsaa i et Ministerraad og af Generalauditör, Landstingsmand Stephensen. Resultatet blev, at jeg under 8. Marts 1890 modtog en skarp Tilrettevisning fra Ministeriet, som slutter saaledes:....." at Ministeriet med lige saa stor Forundring som Mishag har bemærket, at han (jeg) ikke har haft Fölelsen af det for en af Marinens Myndigheder usømmelige i at avertere i Blade som Socialdemokraten og Aftenbladet, samt at Ministeriet ikke vil taale, at dette oftere sker".

At denne Skrivelse i enhver Henseende var egnet til at vække min Forundring, vil man let kunne forstaa, og Indholdet er ikke senere blevet mig mere forklarligt ved den 2 Aar efter af Ministeriet truffne Bestemmelse om, at Meddelelser angaaende Licitationer skulle blandt andre Blade ogsaa tilstilles Socialdemokraten.

II. Under den bekendte Fyrböderstrikke i det forenede Dampskibsselskab opdagedes det ved en Artikel i Nationaltidende af 1. Juni 1890 og gennem Kjöbenhavns Politi, at en Arbejdsmand, der havde arbejdet hos mig i en Aarrække og var anset af sine nærmeste Foresatte som en i alle Henseender paalidelig og dygtig Mand, var Kasserer i "Skandinavisk Sömands- og Fyrbödersamfund" og nu den egentlige

Leder af Striken. Det blev selvfølgelig - saameget mere som der kort i Forvejen havde været Klage over socialistisk Tryk i mit Værksted - lagt mig til Last, at en agiterende Socialist stod i Söminekorpsets Bröd, og deri fandt man et Bevis for, at Chefen for Söminekorpset tolererede den Slags Folk. Jeg var uheldigvis paa Tjenesterejse i Ulandet ved den Tid og havde som Følge deraf ingen Indflydelse paa, hvorledes Sagen fremstilledes. Da jeg kom hjem den 22. Juni 1890, fik jeg samme Dag fra Værftschefen, Kontreadmiral Braag, en skriftlig Tilkendegivelse saalydende: "Efter Ministerens Ordre har jeg en Meddelelse at gøre Dem, forinden at De tiltræder Deres Tjeneste ved Orlogsværftet". Meddelelsen gik ud paa, at jeg paa Grund af det ovenberörte indtraadte Tilfælde ikke maatte tiltræde min Tjeneste ved Söminekorpset, forinden Ministeren, der var borte paa en Rejse i Jylland, havde talt med mig. Dette var realiter, at jeg suspenderedes fra mit Embede. I den skriftlige Erklæring, som jeg nogle Dage efter indgav, godtgjorde jeg blandt andet til Evidens, at den Maade, hvorpaa Sagen var fremstillet, havde bevirket, at baade Værftschefen og Ministeren misforstode Situationen. En Arbejders Antagelse sker nemlig saaledes, at jeg, der lige overfor Ministeriet har Ansvaret for Budgettet, fastsætter hans Daglön, som noteres paa en Antagelsesbillet. Denne Billet gaar, inden Manden antages, til Undersögelse ved Værftspolitiet. Jeg har kun med Mandens Arbejdsdygtighed og Opførsel her paa Værftet at gøre; det er Politiets Sag at paase, at Værftet - selv ikke for en Dag - brödföder Folk, som ikke bör taales i Statens Tjeneste, og det er altsaa dets Sag at holde sig au fait med Statsarbejderens Forhold udenfor Værftet. Det er Politiet, der skal meddele mig, hvis der er eller bliver noget i

Vejen med en Arbejder, og i det foreliggende Tilfælde anede jeg intet, og Værftets Politi naturligvis lige saalidt. Slaget burde umuligt kunne ramme mig; det passerede var kun et Bevis for, at Orlogsværftets Politi ikke havde haft Øjnene aabne, at det ikke passede, hvad det skulde passe, særlig under sydende Arbejderforhold. - Efter at Ministeren havde gjort sig bekendt med mit Indlæg, og efter at jeg havde talt med ham, blev det mig tilladt at overtage min Tjeneste, uden at jeg forøvrigt fik nogen Oprejsning.

Jeg har citeret disse Episoder, fordi de forekomme mig ret oplysende for den Modstand, jeg til Tider er stødt paa under mit Arbejde i Marinens Tjeneste, og som jeg maaske tør tro mindre skyldes en beføjet Kritik af min tjenstlige Virksomhed end forskellige uvedkommende Forhold - oprindelig og fornemmelig Modvillien mod det ny Vaaben, hvis Talsmand jeg var, men iøvrigt ogsaa andre mere eller mindre vekslende Stemninger og Tilskyndelser, om hvis varige Berettigelse man maaske nu vil være tilbøjelig til at nære Tvivl.

Værdien af det Arbejde, som det er faldet i min Lod at udføre, vil nu, tror jeg, ikke fra nogen kompetent Side blive bestridt. Deri tillader jeg mig at finde tilstrækkelig Adkomst til at udtale mig om min Fortid og min Virksomhed, saaledes som jeg ovenfor har gjort det, medens Anledningen til, at dette sker, er at søge i Hensynet til de Bedømmelser, bl. a. ogsaa af mig og mine Forhold, som maatte foranlediges ved forestaaende Afgang og Forfremmelse i Marinens højeste Charger, og i Ønsket om, at for disse Bedømmelser min Virksomhed maatte fremstille sig upåvirket af Stemninger fra en Tid, da man havde Vanskelig-

